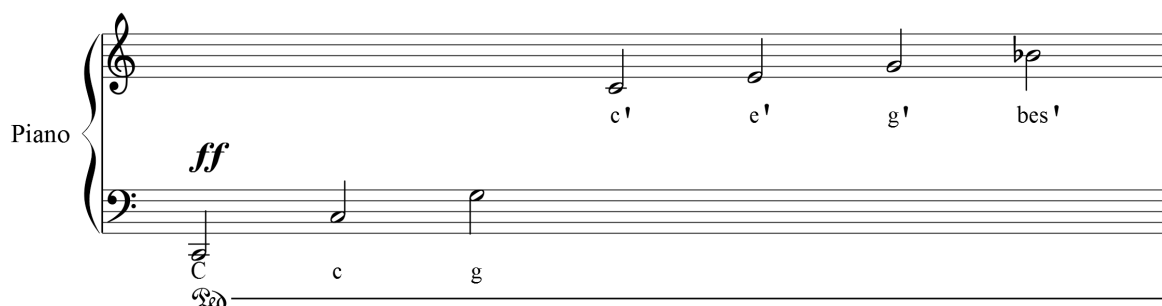

De pijn van de Romantiek

Al heel vroeg werd ik betoverd door de romantische pianomuziek. Welke magie stuurt de tranen naar je ogen en je hart? Wat doet er zó zeer? Als kind overgeleverd, later op weg om het antwoord te zoeken. Ik heb het gevonden! Is daardoor de magie verdwenen? Nee!!! Het wonder is groter geworden en groeit nog steeds samen met mijn verwondering en bewondering.

Speel nu eerst de fragmenten door. Ook zonder bovenstaande titel is het niet moeilijk te horen uit welke stijlperiode deze fragmenten stammen. De de Romantiek typerende klankkleur ontstaat direct en is inherent aan de opbouw van de akkoorden. Met opzet zijn de voorbeelden klein gehouden, soms zelfs erg klein; een enkel akkoord en toch hoor je de Romantiek klinken. Hoe dat kan? Dat wil ik in dit artikel proberen te verklaren.

Sorry; eerst een beetje natuurkunde. Iedere toon bestaat behalve uit zich zelf ook nog uit een reeks natuurtonen. Deze kunnen we duidelijk horen, als we een lage toon fortissimo op de piano aanslaan. (Echte piano met snaren; digitaal werkt het niet.) en vasthouden, ook het rechter pedaal wordt ingedrukt. We gaan uit van de grote C. Dan krijgen we na elkaar en boven elkaar de volgende reeks.

De reeks gaat nog veel verder, maar deze zeven tonen zijn echt hoorbaar. Vooral verrassend is het, wanneer na enkele

seconden de Bes' begint te klinken. Speel je nu de bes' erbij op de piano, (moet wel goed gestemd zijn) dan merk je een verschil. De natuurtoon is lager dan de pianotoon. Er is ook een verschil tussen de natuurtonen g en e' en de pianotonen g en e'. Het volgende natuurverschijnsel: consonantie versus dissonantie. Tegenwoordig worden prime, octaaf, kwint, kwart, grote en kleine tertsen en grote en kleine sexten als consonant ervaren. Dissonant beleef je grote en kleine septime, grote en kleine secunde en overmatige kwart of verminderde kwint. De kleine secunde klinkt voor de meesten zeer dissonant, maar is nog als interval waarneembaar. Wordt het interval nog kleiner, dan krijgt het meer de werking van een klankkleur, eerst snerpend en daarna bijna strelend als bv. een mooi en snel vibrato met geringe amplitude. De zeer kleine intervallen, die ontstaan tussen de frequenties van natuurtonen en de gelijknamige evenredigzwevend getempereerde tonen nemen we waar als een zweving. In de muziek ontstaat het effect tussen twee boventonen of een boventoon en een reële toon door de bijzondere akkoordopbouw. Stuk voor stuk bekijken we nu de voorbeelden.

Litanei

Joh. Georg Jacobi

Franz Schubert

Langsam, andächtig

Voice

Ruhn

Piano

pp

Vrijwel direct is de vierde boventoon van Es hoorbaar, nl. g', de toon waarop de zanger moet inzetten. Deze voelt zich gedragen en door de begeleiding echt ondersteund.

Een heel duidelijk voorbeeld is "Gute Nacht" van Robert

Franz.

Gute Nacht

Joseph von Eichendorf

Robert Franz

Andante

Voice

Piano

Die

pp

De a' waarop de zanger moet inzetten komt bijna direct overduidelijk naar voren en nagenoeg de hele zangmelodie zweeft mee; ook hier weer voelt de zanger zich gedragen door de piano. Dat, in combinatie met de betrekkelijke eenvoud van de begeleiding, maakt dit lied bij amateurs ook zo geliefd. Youtube staat er vol mee. Ga maar **niet** luisteren.

Stille Tränen

Justinus Kerner

Robert Schumann

Sehr Langsam

Voice

Piano

Du

p

Voor “Stille Tränen” van Robert Schumann geldt hetzelfde als voor “Gute Nacht” met uitzondering van Youtube.

Etude E-dur

Frédéric Chopin

Lento ma non troppo

Piano

Bij Chopins Etude op. 10 nr. 3 interfereren de vierde natuurtoon van de grote E en de eerste natuurtoon van de kleine gis; e' is melodisch erg belangrijk, maar niet voor de specifieke romantische klankkleur van dit akkoord.

Dan: de vraag: “wisten ze dit?” is niet te beantwoorden. Gehoord hebben ze het zeker en ze zochten het op. In romantische pianomuziek is bijna geen akkoord te vinden waar dit fenomeen zich niet voordoet.

Pas op, je kunt eraan verslaafd raken. (Vooral doen.)

Het raadsel opgelost

De betovering gebleven

Micca